

Politie en Wetenschap, Call 2019

Titel Project: Evaluatie van de werkwijze van het kindverhoor

Aanvragers: 10.2.e 1,2 & 10.2.e 1

¹Universiteit Leiden, Faculteit Sociale Wetenschappen, Instituut Pedagogische Wetenschappen

²Contactpersoon: 10.2.e @fsw.leidenuniv.nl / 071-10.2.e

Onderwerp en probleemstelling

Als er vermoedens zijn dat een kind slachtoffer is van seksueel misbruik, kan hij/zij door de politie als getuige verhoord worden. Een verhoor is een belangrijke onderzoeksmethode om bewijsmateriaal te verzamelen met als doel zoveel mogelijke accurate, gedetailleerde en forensisch relevante informatie te verkrijgen over de gebeurtenissen die een getuige heeft meegemaakt (Dekens & Van der Sleen, 2013). In het voorgenomen onderzoek wordt onderzocht hoe dit het beste bereikt kan worden.

De politie in Nederland verhoort kinderen die mogelijk slachtoffer zijn van misbruik volgens het zogenaamde scenariomodel (Dekens & Van der Sleen, 2013). De werkwijze binnen dat model is tot nu toe dat het kind door middel van een algemene invitatie gevraagd wordt te vertellen over een vermeend delict (“Vertel me daar eens alles over”). De verhoorder laat het kind volledig uitvertellen (“en toen”, “en verder”) en vat vervolgens samen wat de getuige heeft verteld. Na het uitleggen van de verdere gespreksregels en afbakenen komt de verhoorder terug op het vermeende delict en details daarvan: met gerichte invitaties wordt op onderdelen van het vermeende delict doorgevraagd (“Je zei dat het een keer in de schuur gebeurde, vertel me daar eens alles over”). Onderzoek bevestigt dat deze gerichte invitaties van groot belang zijn om forensisch relevante details te verzamelen: kinderen geven tijdens deze vragen meer details dan tijdens de algemene invitaties (Lamb et al., 2007; Gagnon & Cyr, 2017). De praktijk leert echter dat kinderen deze gerichte invitaties – als die volgen nadat het kind na algemene invitaties al “alles heeft verteld wat hij/zij nog weet van die gebeurtenis” – ervaren als herhalend: verhoorders geven aan dat er bij kinderen regelmatig weerstand ontstaat om hier nogmaals over te vertellen (“dit heb ik toch al verteld”). In het voorgenomen onderzoek zal daarom worden onderzocht of het effectiever is om de gerichte invitaties eerder in te zetten.

Het eerder inzetten van gerichte invitaties houdt in dat de verhoorder hier niet mee wacht tot het kind geen verdere toevoegingen meer heeft, maar inspringt op het moment dat het kind vertelt over specifieke onderdelen van het vermeende delict. De verwachting is dat het eerder inzetten van gerichte invitaties bij kinderen minder weerstand oplevert dan gerichte invitaties die pas volgen na beantwoording van de algemene invitaties. Ook wordt verwacht dat deze alternatieve procedure meer informatie zal opleveren gezien de beperkte aandachtspanne van jonge kinderen. Het tijdig inzetten van gerichte invitaties kan namelijk helpen om een grote gebeurtenis op te splitsen en overzichtelijk te maken (Lamb et al., 2003). Dit kan ervoor zorgen dat kinderen meer details kunnen geven over een specifiek onderdeel van het vermeende delict. Bovendien helpen de invitaties om de aandacht van kinderen te focussen (Danby et al., 2017). Het is tevens plausibel dat het ophalen van informatie uit het geheugen effectiever zal zijn als de gerichte invitaties volgen op het moment dat er over een gebeurtenis wordt verteld (Connolly & Gordon, 2014). Geheugennetwerken zijn dan al geactiveerd, waardoor het makkelijker is om deze informatie op te halen.

Onderzoeksplan

Om te onderzoeken of het eerder inzetten van gerichte invitaties leidt tot minder weerstand bij kinderen en meer informatie oplevert, zal een experimentele studie opzet worden waarbij 80 kinderen van 8 tot 11 jaar *ad random* worden toegewezen aan één van vier condities. Er is sprake van een 2x2 design waarbij een incident (experimenteel of controle) en een verhoormethode (gerichte invitatie tijdens of na algemene invitatie) gemanipuleerd worden.

Kinderen worden ten eerste toegewezen aan een experimentele dan wel controleconditie. Kinderen in de experimentele conditie zullen betrokken zijn bij een in-scene gezet *hands-on* incident waarbij het lichaam van het kind aangeraakt zal worden (hierbij valt te denken aan een lichaamsmeting); kinderen in de controleconditie ervaren een vergelijkbare situatie zonder aanrakingen (*hands-off*). Na deze ervaring volgt een verhoor door een proefleider die blind is voor de conditie waaraan het kind is toegewezen. Het verhoor wordt uitgevoerd volgens één van twee

specifieke verhoormethoden: invitaties volgen ofwel na instructies en afbakenen (procedure die de politie nu gebruikt) ofwel worden eerder ingezet tijdens de beantwoording van de algemene invitatie.

De verklaring van elk kind zal worden gecodeerd; er zal worden beoordeeld hoeveel weerstand er bij een kind is om in te gaan op de gerichte invitaties, hoeveel informatie en hoeveel details een kind noemt, en hoeveel van deze details forensisch gezien relevant zijn.

Aansluiting bij Strategische Onderzoeksagenda voor de Politie

In de Strategische Onderzoeksagenda voor de Politie (SOAP) is onder thema 7 aandacht voor de politie als lerende organisatie. Het feit dat de onderzoeksvraag van het voorgenomen onderzoek een directe vraag is uit de politiepraktijk, bevestigt de relevantie van dit thema. Dit voorstel sluit verder ook inhoudelijk aan bij dit thema. Het voorstel om een element binnen de procedure van een kindverhoor te evalueren is een goed voorbeeld van een belangrijke vraag binnen thema 7, namelijk: “wat werkt in welke context?”.

Relevantie en kansen op doorwerking

Tijdens dit onderzoek wordt er samengewerkt met recherchepsychologen en docenten van de Politieacademie, wiens ervaringen de aanleiding vormen voor dit onderzoek naar de effectiviteit van gerichte invitaties onder verschillende omstandigheden. Deze studie kan relevante en gevalideerde kennis opleveren voor de politie, die dankzij de samenwerking met docenten van de Politieacademie goed geïmplementeerd kan worden: indien de onderzoeksresultaten aanleiding geven tot het aanpassen van de huidige werkwijze van het kindverhoor, is toepassing mogelijk via onderwijs aan de politie en tijdens supervisie. Dit project zal resulteren in een toegankelijk Nederlandstalig eindrapport om kennisoverdracht aan de politiepraktijk te bevorderen. Een grote kans op doorwerking van wetenschappelijk onderzoek op de aanpassing van verhoorprocedures blijkt ook uit eerdere wijzigingen op dit gebied. Zo zijn tekeningen van blote jongens en meisjes afgeschaft als hulpmiddelen binnen het verhoor (Dekens & Van der Sleen, 2013), nadat wetenschappelijk onderzoek hierbij een hoog risico op onjuiste verklaringen aantoonde (Otgaar et al., 2012).

De organisatie en uitvoering

Tijdens de uitwerking van dit onderzoek zullen de aanvragers nauw samenwerken met de volgende recherchepsychologen en docenten aan de Politieacademie: 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e. Daarnaast wordt samengewerkt met 10.2.e, recherchepsycholoog en rechtspsycholoog met een advies- en trainingsbureau voor het forensisch interview. Deze samenwerking zal resulteren in een studie met een kwalitatief sterk design en hoge wetenschappelijke en praktische relevantie voor de politiepraktijk. Zo wordt het *hands-on* incident gezamenlijk opgezet en wordt het verhoor van de proefpersonen uitgevoerd volgens de procedure die de politie hanteert. Bovendien zal implementatie van de resultaten via deze samenwerking ook concreet vorm krijgen.

De praktische uitvoering ligt in handen van de onderzoekers van de Universiteit Leiden. 10.2.e. Haar onderzoek richt zich op diverse aspecten van kindermishandeling, zoals risicofactoren, oorzaken, gevolgen, preventie, en beslissingen in kinderbeschermingszaken. 10.2.e is werkzaam als Universitair Docent Forensische Gezinspedagogiek. Zij verzorgt een divers programma aan onderwijs, waaronder het vak “Forensische Aspecten van Kindermishandeling” waarin het verhoren van kinderen centraal staat. Momenteel doet zij, in samenwerking met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, onderzoek naar kindgesprekken bij de rechtbank in het kader van civiele rechtszaken. 10.2.e zal dit project coördineren.

Tijdsplanning en budget

Dit experimenteel onderzoek zal uitgevoerd worden in een periode van circa 15 maanden: van april 2020 t/m juni 2021. Het project zal resulteren in een (Nederlandstalig) rapport en mogelijk in een internationale wetenschappelijke publicatie. Voor de uitvoering van dit onderzoek wordt een bedrag van 10.2.g (excl. BTW) aangevraagd, waarmee vooral salariskosten voor betrokken onderzoekers en assistenten gefinancierd zullen worden. Tevens is een deel van het budget gereserveerd voor materiële kosten en de vergoeding van proefpersonen.

Bijlage: literatuurlijst

- Connolly, D. A., & Gordon, H. M. (2014). Can order of general and specific memory prompts help children to recall an instance of a repeated event that was different from the others?. *Psychology, Crime & Law, 20*(9), 852-864.
- Danby, M. C., Sharman, S. J., Brubacher, S. P., Powell, M. B., & Roberts, K. P. (2017). Differential effects of general versus cued invitations on children's reports of a repeated event episode. *Psychology, Crime & Law, 23*(8), 794-811.
- Dekens, K. & van der Sleen, J. (2013). *Handleiding Het kind als getuige*. Reed Business Information.
- Lamb, M. E., Orbach, Y., Hershkowitz, I., Esplin, P. W., & Horowitz, D. (2007). A structured forensic interview protocol improves the quality and informativeness of investigative interviews with children: A review of research using the NICHD Investigative Interview Protocol. *Child abuse & neglect, 31*(11-12), 1201-1231.
- Lamb, M. E., Sternberg, K. J., Orbach, Y., Esplin, P. W., Stewart, H., & Mitchell, S. (2003). Age differences in young children's responses to open-ended invitations in the course of forensic interviews. *Journal of consulting and clinical psychology, 71*(5), 926.
- Gagnon, K., & Cyr, M. (2017). Sexual abuse and preschoolers: Forensic details in regard of question types. *Child abuse & neglect, 67*, 109-118.
- Otgaar, H., Horselenberg, R., van Kampen, R., & Lalleman, K. (2012). Clothed and unclothed human figure drawings lead to more correct and incorrect reports of touch in children. *Psychology, Crime & Law, 18*(7), 641-653.